

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1).
Redakcyja adžyniena ad 9 hadz. ran. da 4-sj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŭsty wydawaniia pakrywajuć składki.
Podpiska u hod 4 zł., na pahioda — 2 zł.,
na 3 miesiacy — 1 zł.

Стойкасьць Лужычан — прыклад Беларуска

Лужыцы (Lusatia) — край у сярэдняй Эўропе, паложаны між рэкамі Одрай і Эльбай, сяньня належачы да Нямеччыны (Зах. Прусія і Саксонія). Насяляюць гэты край Лужычане, або інакш — Лужыцкія Сэрбы. Яны — славянскі народ, патомкі палабскіх славян. Даўней звалі іх так-жа Вэндэ, або Вэнэды.

Гісторыя Лужычан — гэта трагічны прыклад долі паняволеннага народу, які хоча жыць і развівацца, а якому ворагі ставяць часта сусім няпераможныя перашкоды. Лужычане — гэта нацыя ў мініятуры, якая на працягу сваёй цяжкой гісторыі, ня гледзячы на сваю маласць, выяўляла і выяўляе далей проста геройскую сілу ў барацьбе з ворагамі за свой нацыянальны быт, за сваю культуру.

Ведамы гісторык Лужычан В. Богуслаўскі, між іншым, гэтак аб іх піша: «Восем стагодзьдзяў страціў сэрбска-лужыцкі народ на геройскі апор проціў сыстэматычнай германізацыі. Гэтыя восем стагодзьдзяў — гэта гісторыя, напісана жыцьцём і сьмерцю. Гэткі народ, ясная рэч, ня толькі што ня згубіў права на пачэснае месца ў гісторыі, але заслужвае на асаблівае азнаямленьне з яго мінуўшчынай; і гэта тым больш, што ён пачаў пняць песьню пра сваё адраджэньне іменна тады, калі яго лічылі ўжо памёршым».

Барацьба з немцамі, ці вярней абарона сябе ад наступу германізацыі — гэта галоўны матыў лужыцкай гісторыі. Народ гэты ўласнай сваёй дзяржавы ня меў. Палітычна ён належыў да Польшчы і галоўна да Чэхіі, якія на пайночна-заходніх сваіх рубяжах былі так-жа zagrożаны германізацыяй.

Наступ немцаў на Лужычан распачаўся ўжо ў VIII ст., калі Прусы хрысьцілі лужычан і пачыналі сярод іх угрунтоўваць сваё панаваньне. У X ст. наступ германізацыі на Лужычан ужо нават набраў характару палітычнага. У XIV ст., калі нямецкі наступ на лужыцкія землі ўсіліўся яшчэ больш, дайшло нават да таго, што была Лужычанам накінена мова нямецкая і ўжываньне іх мовы роднай было забаронена. Такія забароны былі выданы ў 1714 і 1735 г. за часоў Фрыдрых Вільгельма I.

І вось як на дзіва — ў гэтым самым часе, у часе найбольшага панявольваньня Лужычан, паяўляюцца зародкі іх нацыянальнага адраджэньня, якое прыняло сусім рэальныя формы ў першай палове XIX ст. Сяньня

Лужычане гэта сьведомы сваёй нацыянальнай асаблівасьці народ і прытым народ, маючы ўжо сваю даволі багатую нацыянальную культуру.

Лужычане, баронячыся ад нямецкага на сябе наступу, дужа шмат страцілі. Шмат іх зямлі сталася зямлёй нямецкай, а так-жа шмат самых Лужычан зьнемчылася. Асяродак аднак захаваўся, вытрываў, адраджэўся і стойка бароніцца проціў нямецкасьці сяньня.

Сяньня Лужычане — гэта выспа, акружана навокал нямецкім народам. Займаюць яны цяпер да 5.000 кв. кл. Налічаецца іх усіх толькі да 160.000.

Цяжкое іх нацыянальнае жыцьцё з прычыны нямецкага наступу, ёсьць яшчэ цяжэйшым з прычыны ўнутранага раздваеньня. І так, мова іх мае дзьве, крыху розныя, гутаркі — горную і дольную, а так-жа дзьве ў Лужычан і рэлігіі — пратэстанцкая і каталіцкая. А што найцікавей — Лужычане ня маюць аднаго альфабэту, а два: славянскі і лацінскі. У літаратуры, аднак, і навуцы апошнім часам заўладаў альфабэт лацінскі.

Але было Лужычанам дрэнна, ды й завяршылася. Прышоў гітлерызм і наступ германізацыі Лужычан павялічыўся яшчэ больш. У адказ на гэта агульна лужыцкі саюз «Домовіна» зьвярнуўся да Гітлера з цэлым радам дамаганьняў і мэморыялаў. Найважнейшы лужыцкі мэморыял датыча рэформы адміністрацыі і школьніцтва на этнографічных лужыцкіх землях.

Лужычане дамагаюцца злучэньня ўсей іх зямлі ў адну адміністрацыйную адзінку і надаць ёй сякую-такую аўтаномію. Але Лужычане былі-б рады, калі-б хоць і пры цяперашнім, агульна-нямецкім адміністрацыйным падзеле, ды быў хоць дапушчаны ў адміністрацыю іх родны язык і каб на ўрадаўцаў дапускаліся лужычане. Сяньня ёсьць так, што лужычанін калі і дастане гдзе пасаду, дык ніколі на сваёй зямлі, а на землях нямецкіх.

У галіне школьніцтва «Домовіна» дамагаецца, каб у школах на лужыцкіх землях дзеці лужычан ў гэтых школах маглі вучыцца свайго роднага языка і знаёміцца з сваёй культурай. Праўда, на наперы гэткага роду права, хоць рознакае і запутанае, Лужычанам даецца, але ў жыцьці праводзіцца самая шалёная германізацыя. Вось-жа «Домовіна» дамагаецца, каб на ўсей лужыцкай тэрыторыі было

Сябром Цэнтральнага Камітэту Беларускага Народнага Аб'яднаньня, Сябром Рэвізыйнай Камісіі і Мужам Даверу БНА, Сябром Рады Бел. Нар. Аб'ед.

Пісьменны зварот № 3.

Прэзыдыюм Цэнтральнага Камітэту Беларускага Народнага Аб'яднаньня, разгледзіўшы адкрытыя пісьмы Др. Я. Малешкага, Я. Багдановіча, А. Шутовіча і Б. Гапановіч-Бабарыкі — сяброў Рады БНА, надрукаваныя ў №№ 17 і 19 „Беларускай Крыніцы“ за 1936 г., з дамаганьнем увядзеньня ў некаторыя §§ праграмы БНА паправак, а так-жа бяручы пад увагу прапавыцыю ў гэтай справе іншых сяброў нашай арганізацыі — на падставе § 22 арганізацыйнага статуту БНА, зварочваецца гэтым чынам да сяброў Рады БНА, якія прыямалі ўдзел у нарадах дня 26 студня сёлета з просьбай выказацца ў гэтай справе, галасуючы анкетным спосабам проціў або за гэтыя папраўкі ў праграме БНА:

1) I. Галоўныя палітычна-грамадзкія мэты.

У гэтым адзеле, у § 1, у разьдзеле „с“ напавіць гэтак:
с) БНА проціў усякай дыктатуры, якая з сабой нясе панявольваньне народаў і працуючых масаў.

2) IX. Зямля.

У гэтым разьдзеле, у § 29, напавіць гэтак:
Арганізацыю зямельнага фонду, дзеля засноўваньня зямельных гаспадарак новых і дзеля дапаўненьня гаспадарак малазямельных, праводзіць памеснае народнае прадстаўніцтва.

3) X. Справы работніцкія.

Гэты адзел, перастаўляючы нумарацыю параграфу, напавіць так:

§ 34. Існуючыя на беларускіх землях шляхі зносінаў (чыгункі і інш.), фабрыкі з фабрычнымі прыладамі, грамадзкія будынкі і ўсё тое, што мае грамадзкае значэньне, так як і зямля і ўсе прыродныя багацьці (§ 22), зьяўляюцца ўласнасьцяй Беларускага Народу.

§ 35. Фабрычна-прамысловае жыцьцё і ўсякае прадпрыемства агулам можа быць дзяржаўнае, грамадзка-калектыўнае, а так-жа і прыватна-ўласніцкае, залежна ад варункаў, магчымасьцяў і патрэбы.

§ 36. Як у промысле дзяржаўным, колектыўным, так і ў прыватна-ўласніцкім існуюць фабрычна-работніцкія камітэты, з правам учасьця іх у наглядзе за прадукцыяй і даходам.

§ 37. БНА для фабрычных работнікаў стаіць за:

- права страйку, як абарону ад вызыскаў, і права прафсаюзаў,
- калектыўныя ўмовы, дзеля забесьпячэньня лепшай аплаты,
- забарону начной працы (вынятак там, дзе гэтага вымагаюць тэхнічныя або грамадзкія патрэбы),
- забарону працы для жанчыны, шкоднай ейнаму здароўю,
- забарону працы дзяцём у фабрыках, шкодную іх веку,
- нядзельны адпачынак.

§ 38. БНА за праўную апеку над працоўнымі на зямлі, у фабрыках і над хатняй службай — адумысловым уставадаўствам.

§ 39. БНА бароніць усе дасюлешнія соцыяльныя здабычы работнікаў, як час працы, абеспячэньне на старасьць і інш., а так-жа змагаецца за іх пашырэньне і далейшае развіцьцё.

4) XI. Адносіны між сялянствам, работнікамі і інтэлігенцыяй.

У гэтым адзеле, папраўляючы чарговую нумарацыю параграфу, § 39 напавіць гэтак:

§ 42. БНА імкнецца да таго, каб дапамагаць грамадзянам стацца ўласнікамі варштаў працы.

§ 43. БНА імкнецца да таго, каб сялянам і фабрычным работнікам, а так-жа працоўнай інтэлігенцыі стварыць такія варункі, якія давалі-б магчымасьць дастатна і культурна жыць.

Далей да канца напавіць чарговую нумарацыю наступных § §, без паправак зместу.

ПРЭЗЫДЫЮМ Ц. К-ТУ БЕЛ. НАРОД. АБ'ЕДНАНЬНЯ

(—) Я. Пазыняк (—) Др. Ст. Грынкевіч (—) М. Дварэцкі

Старшыня I-шы Віцэ-Старшыня II-гі Віцэ-Старшыня

(—) Інж. А. Клімовіч (—) Я. Найдзюк

Скарбнік Сакратар.

Вільня, 11 траўня 1936 г.

аднолькавае школьнае права і каб яно сапраўды давала ім магчымасьць развіваць сваю мову і культуру.

Газэты пішуць, што ўжо год, як Лужычане з гэнымі сваімі просьбамі зьвярнуліся да нямецкага ўраду, а адказу на іх аж дагэтуль няма ніякага. Тымчасам гермнізацыя йдзе ўсёй парай. Сучасны нямецкі ўрад імкнецца да таго, каб Лужычан

зусім здлушыць і, як асобіную нацыю, знішчыць. Лужычане аднак заяўляюць, што яны вытрываюць гэты наскок на іх гітлерызму і сябе абароняць.

Канчаючы гэныя агульныя зацёмкі аб братнім героічным лужыцкім народзе, жадаем ім далей стойка бараніцца ад навалы на іх нямецкага фашызму і ставім іх за прыклад свайму беларускаму народу.

Змяна ўраду ў Полшчы

Pašla abchodu hadaŭščyny śmierci J. Piłsudskaha, 15 traŭnia sioleta adbylasia ŭ Polščy zmiena ŭradu. Kabinet premjera Kaściakouskaha padaŭsia ŭ adstaŭku, a nowy ŭrad utwaryŭsia na čale z premjeram hien. Sławoj-Składkoŭskim. U hetym nowym uradzle amal usie ministry papiaredniaha ŭradu, za wyniatkam ministraŭ: sprawiadliwaści — prak. Graboŭskaha i promysłu i handlu — Romana. Ministerstwam ŭnutranych spraŭ budzie kieraŭca premjer hien. Sławoj-Składkoŭski.

Polskaja presa ab hetaj zmiene ŭradu piša, što nowy premjer woźmie kiraŭnictwa ŭradu silnaj rukoj. I tak: „Gazeta Polska“ piša, što haloŭnaje zadaŭnie nowaha ŭradu lažyć u halinie palityčnaj problemy i na jaje premjer Składkoŭski nieadkłada i biespasredna źwiernie ŭwahu. Dalej taja-ž „Gazeta Pol.“ wykazwaje nadzieju, što ŭrad pad kiraŭnictwam hien. Sławoj-Składkoŭskaha pračyścić palityčnuju atmosferu, jakaja apošnimi časami nia była dastatačna prazystaj.

Druhaja hazeta „Kurjer Polski“ — orhan wialikaha promysłu i abšarnikaŭ, piša, što na zmienu ŭradu mieli ŭplyŭ krywawyja padziei ŭ Krakawie, u Lwowie i ŭ inšych miascoch, a tak-ža sposab, u jakij jany adbywalisia na palityčnym i haspadarčym pałažeŭni i znajšli swoj wodhuk u hramadzkej apinii.

Zahraničnaja presa apiswaje zmienu ŭradu ŭ Polščy rozno. Anhlijskija hazety čwlerdziać, što haspadarčaja palityka Polščy ahułam nia zmiennica. Zatoje nowy ŭrad prawidzie prahramu paŭniejšaha dazbrajeŭnia armii.

Niamieckija palityčnyja kruhi nazywujuć urad hien. Sławoj-Składkoŭskaha ŭradam silnaj ruky. Fakt, što ministr Bek dalej astaŭsia ministram zahraničnych spraŭ, dakazwaje, što zahraničnaja palityka Polščy nia zmiennica.

Sapraŭdy, treba spadziawacca, što ŭrad hien. Sławoj-Składkoŭskaha budzie h. zw. „uradam silnaj ruky“. Ab hetym kaža i praktyka hien. Sławoj-Składkoŭskaha. Jon byŭ ministram unutranych spraŭ ad 1926—1929 h., a pašla ad čerwienia 1930—1931 h. Na hetaja hady prypadaje kanflikt sojmu, wybranaha ŭ 1928 h., z uradam, pacyfikacyja ŭ 1930 h., Bierašč, wybary ŭ 1930 h. i pracas „Centrolewu“.

Грамадзяне! Запісвайцеся ў Беларускае Народнае Аб'яднаньне!

3 БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЦЯ

Лекцыя ў Віленскім Адзеле БІГІК. У мінулую нядзелю 17 траўня сёлета ў залі Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры ў Вільні пры Завальнай вул. № 1 старшыня Віленскага Аддзела Інстытуту інж. Ад. Клімовіч прачытаў навукова-папулярную публічную лекцыю на тэму: „Гаспадарскі лад Беларусі да канца XVI стагоддзя“.

Зборкі працаўнікоў над чысцінёй беларускай мовы будучы стала адбывацца раз у тыдзень у кожную пятніцу, у памешканні Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры ў Вільні пры Завальнай 1—1.

З Литвы

Uzrost Koŭny. Prad wajnoj Koŭna, jak wledama, była niewialikim huberskim miestam Rasiejaskaj Imperyi. Była jana tolki wledamaja adnej z najbołšych rasiejskich krepasćiaŭ. Raž wialasla tady Koŭna duža pawoli, bo carskija ŭłady staralisia tolki ab toje, kab heta miesta ŭkraplać z boku wajennaha, a ŭ inšych halinach žyćcia nia tolki što nia spryjali, alestaŭlali roznaha rodu pierasćkody. Tak napr. nie pazwalali budawać wysokich damoŭ, fabryk z wysokimi kaminami, a ŭ niekatorych punktach miesta zusim nie pazwalali budawacca. Značna i skora Koŭna pačala raści i ražwiacca tolki tady, kali Litwa stałasja niezaležnaj dzlaržawaj. U 1914 h. Koŭna zajmala ŭsialaho 557 hektaraŭ ploščy. U 1919—1931r. jaho ploščapawialičyłasja da 1.518 hektaraŭ, a ciapier Koŭna zajmaje 3.982,9 hektaraŭ. Takim čynam prastor Koŭna pawialičyłasja ŭ paraŭnaŭni z časam pradwajennym u 7 разоў.

Rychtujucca da wybaraŭ u Sojm-Litoŭskija hazety pišuć, što Litoŭski ŭrad pryniaŭ projekt sojmawaha zakonu. Astalosja jašče apracawać niekatoryja drobnyja punkty i projekt budzie pieradany na začwlerdžeŭnie Prezydenta. Tymčasam pryhatawaniŭ da wybaraŭ užo adbywajucca. Nowy wybarny zakon zbudowany zhodna z kanstytucyjaŭ Litwy, jakaja pradbača wybary demokratyčnyja: ahułnyja, roŭnyja, biespasrednyja, tajnyja, proporcyjanyja. U prajekcie pradbačana, što na adnaho pašla treba 50.000 hałasoŭ. Usich paštoŭ budzie 50. Nawinaj u henym prajekcie jość toje, što da wybaraŭ u Sojm nia buduće dapaščany palityčnyja partyi. Pawodle hazetnych wiestak wybary ŭ litoŭski Sojm majuć adbycca ŭ nastupnym miesiacy sioleta.

3 Українська життя

Палітычныя працэсы за нацыяналістычную контррэвалюцыю ў Савецкай Украіне. Савецкая харкаўская газета „Вісті“ падае: нядаўна ў Харкаве закончыўся палітычны працэс над б. афіцэрам украінскай арміі Гаркавенкам і яго 11 супольнікамі, якія вялі нацыяналістычную агітацыю супроць Саветаў і абсаджвалі большавіцкія ўрады „петлюраўцамі.“ Усе яны засуджаныя на доўгавякі астрог.

Паводле вестак гэнэрала газэты, хутка ўжо ў Харкаве пачнецца судовы працэс проці украінскіх нацыяналістаў, што ў Харкаўшчыне выконвалі сабаты на чыгуначных дарогах.

А ў Вінніцы мае адбыцца суд над селянінам Пашкаруком з сяла Семірэнкі за тое, што бунтаваў ён сялян у калгасах супроць большавікоў.

Liha Narodaŭ i Abisynija

Liha Narodaŭ jašče hutarak ab „miry“ Italij z Abisynijaj nia končyla. Papiarowyja pastanowy Lihi ab sankcyjach adnosna Italij dziela spynieŭnia napadu apošniaŭ na Abisyniju astalisia tolki kancelarskaj wažnaścjaŭ. Ciapier jašče niešta padobnae da papierowych sankcyjaŭ Liha prydumaje, kab pakazać swaju „stojkašč“ za sprawiadliwaść i hetym „padtrymać“ swoj aŭtorytet.

Na apošnim pasiedžeŭni Rady Lihi Narodaŭ prynjata hetkaha žmlestu rezalucyja:

„Rada Lihi, paklikanaja razhladać italijanska-abisynski spor, prypaminaje, što pačynajućy ad 3 wierašnia 1935 h. Liha pryniala pastanowy ŭ hetaj sprawie. Rada ŭwažaje, što treba času, kab siabry Rady Lihi zmahli razhladzieć pałažeŭnie, jakoje stwaryłasja pastupaŭniem Italijanskaha ŭradu. Dzieła hetaha Rada Lihi pastanaŭlaje ŭznawić 15 čerwienia narady Rady ŭ hetaj sprawie. Tymčasam, niemožna zmiŭniać rasparadžeŭniaŭ, wydanych supolna siabrami Lihi“.

Słowam, Rada Lihi Narodaŭ jašče ab aneksii Abisynii Italijaj budzie hawaryć. Kab hetaja hutarki dawiali da karysnych rezultataŭ dla dobra Abisynii sprawu — spadziawacca trudna. Ale jany ŭslo-ž takі moca trywožać italijanskich fašystaŭ i trymajuc usiu Italiju ŭ wajennym napružaŭni.

12 anhlijskich zapytaŭniaŭ dla Hitlera

Kali niamieckaje wojska 7.III sioleta, nasuproč wersalskaha zabawiazaŭnia, zanialo Nadreniju, Hitler zaraz-ža zahawaryŭ publična, što jon hatou z usimi susiedziemi zaklučyć dahowory ab uzajemnym nienopadaŭni i pradstawiŭ niamiecki plan miru.

Hetaje pradstaŭleŭnie mirnaha planu adbiłasja recham u Anhlii, jakaja adkazala, što zažadaje ad niamieckaha ŭradu wyjašnieŭnia pradstaŭlenaha mirnaha planu. Doŭha čakali niamieckija palityki anhlijskich zapytaŭniaŭ i tolki ŭ prošłym tydni Hitleru daručyli hetaja zapytaŭni ŭ liku 12.

Žmleŭ hetych zapytaŭniaŭ takі: 1) Ci niamiecki ŭrad moža zaklučyć ščyryja i trywalyja dahowory, h. zn. takija, kab pašla ich nie čuraŭsia i nie lamaŭ? 2) Što dumaje zrabieć niamiecki ŭrad iz tymi paktyami Wersalskaha dahoworu, jakich jašče nie zlamaŭ? 3) Ci niamiecki ŭrad dumaje šanawać ciapierašni lad Eŭropy? Inšyja zapytaŭni datyčaŭ druhich mižnarodnych dahaworaŭ i pawarotu Niamieččyny ŭ Lihu Narodaŭ.

Niamieckija palityčnyja kruhi pryniali hetaja zapytaŭni pryčilna i spadziawacca, što miž Niamieččynaj i Anhlijaŭ dojdzie da parazumieŭnia.

Выйшла ўжо з друку кніжка 2(6) беларускага літаратурна-навуковага часопісу

„Калосьсе“

Кніжка зьмяшчае: у адзеле прыгожага пісьменства — творы Максіма Танка, Міхася Машары, Васілька, Натальі Арсеньевы, А. Барозкі і іншых, у адзеле навукі і крытыкі — артыкулы А. Станкевіча, Ад. Саладухі, д-ра Ст. Грынкевіча, м-гра Аленьчука, Р. Шырмы, П. Сярбія і інш. У хроніцы — многа цікавых вестак з беларускага культурнага жыцця з таго і гэтага боку рыскай граніцы.

Выпісвайце і чытайце. Складка на „Калосьсе“ ў год — 2 зл., на асобную кніжку — 50 гр. Адрас рэд. і адм. „Калосься“: Вільня, Завальная вул. № 1—2.

Міхась Машара.

Лёгкі хлеб.

Драма ў трох актах, з жыцця вясковай моладзі.

Зьява 2-я

Альжбета і Лявон.

Лявон — (уходзячы з кухні, апракнуты, як выгледзіць) Што, матка? Усё чысціць, чысціць? І сьвята табе няма. Глядзі! Пакарае Бог. У кухні падлогу ізноў мыла. Гнаі, гнаі!... Няхай ўсё прахам ідзе.

Альжбета — Чаго ты? Ужо згнаіла я яе там, — толькі мокрай шматай выцерла. Няго-ж каб, як у хляве было.

Лявон — Чаго ў хляве? Якога яшчэ безгалоўя трэба? Усё новае, усё маляванае... і пасудзіны рознай, як у паноў якіх. А ўсё мазалём, потам здабыта, затое і дорага. Трэба было-б і табе гэта разумець... нямала і тваіх сокаў тут. А Верачка дзе?

Альжбета — Засукенкай да Ганулькі пайшла.

Лявон — Усё сукенкі, усё прыборы ў галаве. Мала яшчэ гэтага рызьзя ў яе?

Альжбета — Табе і тут ня так? Сам жа купляў.

Лявон — Купляў, купляў! Многа ты разумеш у гэтым. Ці я сэрца ня маю, ці я нічога ня бачу? Нядобра, матка, нядобра! Маркотнай надта стала. Пакараў нас Бог. — Вучылі... адукавалі. Мутэркі дачка, а з панскімі дзеткам разам; а што выйшла? — паненкай стала; бацька слоўка не скажы, бацька сказаць не патрапіць. Крыўдзіцца... Чуць што — сьлёзы. Чуць што — нараканьне. Усё не падабаецца, усё не па ёй... Ніз таго, ніз сьцяго маркотна. Замуж ёй час, матка, замуж ды годзі!

Альжбета — Дык ідзі сам сьвятоў старэйся, калі табе за ёй цесна ў хаце, або з хаты выгань. Чаго цябе гаручка, во разыйшоўся!

Лявон — Дурная ты, матка! і тут нядобра, і тут няладна... І людзі трапляліся: гаспадарскія дзеці сваталі, але ўсё не па ёй! Нашто шукаць, хоць-бы Пятрусь Янкаў, чым кепскі хлопец? І гаспадарны, і ня п'яніца... і нывы мяжа з мяжой... Злучылі-б, вось жыві, вось і пануй. Ды бачыш не да спадобы; прысядаць ня ўмею, ня ўмею языком лапатаць.

Кепска, матка, кепска! Вучылі, вучылі дачку, здаецца ўсёму наўчылі? і гаворыць не папросту, і чытае, бы пацеры кажа... адно забыліся, адно абмінулі — працаваць не наўчылі! Ручкі беленькія, без мазалёў, а хлеба не здабудуць. Памры мы — усё прахам пойдзе! Вось ты, ці лёгка табе? Тады ужо ня тыя старыя... рукі адпачынку просяць, а хто іх заменіць? Эх, пакараў нас Бог — сына ня даў! Гаспадаром быў-бы... Старыя косці злажыць было-б пры кім, а так усё прахам пойдзе!

Альжбета — Чаго цябе нялёгка? разкаркаўся сьнянй! Ты-б стары цешаўся-бы. Богу дзякаваў, што такую дачку маеш: сам мужык, лапатнік той, а дачка, бы паненка якая. Другой такой у ваколіцы няма. Ёй вось уся цілігэнцыя знаёма, рукі целуюць. І замуж выйдзе, прыйдзе яе час... не за мужыка, якога лапатніка, выйдзе. Панай будзе... Лёгкі хлеб мець будзе. Ня гэта, што мы, толькі і зналі, што пекліць цэлы век. Я вось табе адно бацька скажу — ідзі лепш апрапіся чысцей.

Лявон — А гэта-ж нашто, быццам я голы?

Альжбета — Голы, ня голы, амо Бог чужых людзей пашле?

Лявон — Гэта-ж яшчэ што? Мо' гэты Крук у сваты сьнянй прыйдзе?

Альжбета — А каб і прыйшоў? Чым кепскі чалавек? Мо' Пятрусь твайму раўня? Гэ-

та ня мужык які, ахвіцэрам быў. Такі заўсёды панам будзе, не з мазалей жыве!

Лявон — Ой глядзі, матка, глядзі! Не падабаецца мне гэты Крук, — надта не падабаецца. Нядобрым у яго з воч сьвеціць. Лёгкі хлеб мае? Ты паслухай, што ў вёсцы аб ім кажуць.

Альжбета — Хай кажуць! Зайздрасць гаворыць.

Лявон — Матка! не па зайздрасці плачуць і клянучь яго!

Альжбета — А ты бачыў дзе такога каб аб ім не гаварылі, ды яшчэ ў вёсцы? На цябе мала чаго плятуць?

Лявон — Ну хай брэшуць! Адно, — я ня Крук ваш! Сваім мазалём, сваім сокам здабыў усё.

Альжбета — Табе ўсё ня так, як трэба! Чым ён кепскі? і пасаду мае, і разумны, і Верачку да спадобы.

Лявон — Да спадобы, да спадобы! Вам толькі такія і падабаюцца! Глядзі матка! Потам нажывалі... пеклілі... Сябе крыўдзілі, а пад платом памрэш, памятай! Яму грошай нашых трэба... і дачку кіне. Чорт ведае хто, чорт ведае адкуль? Калі падабаецца, хай ідзе і працуе, хай гаспадаром будзе, а ня ў сьвет куды валэндацца.

Зьява 3-я.

Тыя і Язэп Гарачка.

Язэп Гарачка — (зачыняючы дзверы) Пахвалёны Езус! Як гадуецца суседзі? (вотрымаецца ля парога).

Лявон — Навекі, навікі! Нішто, кратамся патроху! Як вы, суседзі? Ды што-ж сталі ў парозе? Калі ласка далей, ды сядайце ў нас!

Язэп — (выціраючы ногі) А няхай яе паларуш! Гразь гэта, проста не пралезыць, а ў вас, як у пакоі якім, страшна і рушыцца з гэтым балотам.

Abisyncy nia kidajuć aružža

Italija, zaniauŭšy zbrojna Abisyniju, pačala zawodzić tam swaje paradki. Abisyncy dabrawolna pad panawańnie italijanskich nažeŭnikaŭ nie paddajucca i z aružžam u rukach wystupajuć su-

proć čužoŭ, italijanskaj, nad saboju ŭłady. Z abisynskimi paŭstancami žorstka raspraŭlajecca italijanskaje wojska.

Roznyja wiestki

Z POLŠČY

Pasiedžańnie Sojmu. Na dnach maje być apublikawany dekret Prezydenta Rečypaspalitaj ab sklikańni nadzwyčajnaj sesii Sojmu i Senatu. Pieršaje pasiedžańnie Sojmu adbudziecca ŭ sieradu 27 traŭnia i budzie trывać kala dwuch niadziel.

Žjezd wajawodaŭ. Dnia 21 traŭnia ŭ prezydiumie Rady Ministraŭ pačatolsia pasiedžańnie žjezdu wajawodaŭ pad kiraŭnictwam premjera i ministra ŭnutr. spraŭ hien. Sławoj-Składkoŭskaha.

Wialikaja manifestacyja polskich sialan. Hazeta „Piast“ padaje: dnia 10 traŭnia ŭ roznych miascowaściah Polšcy adbylasia wialikaja manifestacyja sialan. Manifestacyju hetuju arhanizawali pawadry polskaj partyi „Stronnictwo Ludowe“. U mnohich pawietach wielmi ŭračysta adbylisia niekalkitysliačnyja, a nawat i niekalkidziesiatkaŭtysiačnyja pachody, jak naprykład u Bocheńskim pawiecie manifestawala 30.000 sialan, a tak-ža wialikija žjezdy, uračystyja akademii i sabrańni. Padčas hetych žjezdaŭ usiudy wystupali z pramowami i referatami pawadry „Stronnictwa Ludowaha“, jakija wostra krytykawali sučasny ład u Polšcy, sanacyju, damahajučysia demokratyčnych wybaraŭ i inš žmienaŭ. Na ŭsich sabrańniach zhodna pryniaty byli rezalucy z damahañniem nieadkłađnaha pawarotu Witosa, Kierniaka, Bagieńskaha i Liebermana.

Nowy zakon dla małačarniaŭ. Niadaŭna ŭ „Dzienniku Ustaw“ paja-wiŭsia nowy zakon ab małačarstwie, jaki padparadkuje małačarni „Ziemlarobskim Palatam“. Kožnaja małačarnia, pawodle nowaha zakonu, musić być zarejestrawana ŭ „Ziemlarobskaj Palacie“, a rejestracyja hetaja zaležyć ad sprawnieńnia roznych „przepisów“, jakija ŭstanowić wykanaŭčy orhan ministra ziemlarobskich spraŭ.

U wadnosinach da kooperatyŭna-ha małačarstwa, zakon hety kaža, što „Ziemlarobskaja Palata“ pierad pa-stanowaj ab wykasawańni małačarni z rejestru, abo ab admowie jaje nie-zarejestrawańnia, maje ŭ hetaj spra-

wie paradzicca z Rewizyjnym Sajuzam.

Nowy zakon pieradaje „Ziemlarobskim Palatam“ nadzor i kontrolu nad małačarniami. Kantralory „Palat“ buduć kantralawać techničnaje ŭstroj-stwa małačarniaŭ, knižki i inš. i za kontrolu buduć brać hrošy ad małačarniaŭ.

Hety zakon pačnie abawlaŭwać ad dnia 6 žniŭnia sioleta, h. zn. u try miesiacy pašla apublikawańnia jaho.

Nowyja paradki ŭ astrohach. Kiraŭnictwa wastrohami ŭ Polšcy wy-dała nowaje rasparadžeńnie, na pad-stawie jakoha nia možna wiaźniam pasylać bolš charčoŭ jak 4 kilo i to tolki dwa razy na miesiac. Kali wia-zień dastanie džwie charčawyja pač-ki, to jamu nia možna ničoha kupić u kantynie. Kali dastanie tolki adnu pačku, dyk možna jamu sioje toje da-kupić, ale nadta mała, naprykład chleba ŭsiaho paŭtara kilo na dwa tydni. Kali-ž pryjdzie pasylka bolšaja, jak 4 kilo, to wiaźniu wydajuć tolki 4 kilo, a reštu zabirajuć u wastrož-nuju kuchniu. Aprača hetaha wydany i ŭsle inšyja wastrejšyja wastrožnyja prawily.

Strašnaja pawodka. Dnia 11 traŭnia nad Sieradzskim pawietam prajšła strašnaja bura z nawalnicaŭ, u časie jakoj abarwelasia chmara i nie-kalki hadzin liš strašny doždž. Raka Pokšywnica ŭ adzin mament wystu-piła z bierahoŭ i zalila celyja wioski i pali. Taksama ŭ Kalickim pawiecie była pawodka, jakaja zaniala wadoj celyja čatiry wioski.

Z ZAHRAŬICY

„Staraży paradku ŭ Sawietach“. Sawieckaja hazeta „Izwestija“ nadru-kawala cikawuju karespondencyju z Miensku, katoraja daje charakterny abraz z sawieckaha žyćcia. Dasłoŭny žmiest jaje tak:

„Nadnich pozna wiečaram u pa-mieškańnie rabotnika Tamaša Kazna-dzleja žjawiŭsia milicyjanier i patre-bawaŭ pašpart jaho dački Ninny. Pa-klinuŭšy rašpisku ab zabrańni pašpar-tu, milicyjanier wyjšaŭ. A 2 hadzinie ŭnačy kala pamieškańnia Kaznadzleja

Da Bielarusau Katalikoŭ!

7 čerwienia sioleta, na św. Trojcu, adbudziecca bielaru-skaja pilihrymka ŭ Kalwaryju kala Wilni.

Usich bielarusau, jakija žbirajucca sioleta adwiedać hetak światyje miesca, zaklikajem dałučycca da bielaruskaj pilihrymki.

Treba prybywać u Wilniu na 6 čerwienia ŭ subotu. U he-ty dzień a hadzinie 6-taj wiečaram adbudziecca na wilenskich mohilkach Rosa adkryćcie i pašwiačañnie pamiatnika nad hro-bam bielaruskaha paeta Kazimiera Swajaka (Ks. K. Stepowiča).

Pašla hetaha ŭ zali Bielaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury (Zawalnaja 1—1) adbudziecca ŭ čeść taho-ž paeta žałoŭnaja Akademija.

Nazaŭtra, u dzień św. Trojcy, u kaściele św. Mikałaja a hadz. 7 min. 30 św. Imša, pašla jakoj pracesija ŭ Kalwaryju.

Prybyŭšyja ŭ Wilniu žbirajucca ŭ zali Biel. Instytutu Hasp. i Kultury (Zawalnaja 1—1), adkul buduć raźmieščany pa pryhatawanych dla pilihrymaŭ kwaterach.

Wilnia, 7.V.1936. Bielaruski Kaścielny Kamitet.

zatrymaŭsia hruzawy aŭtamobil. Hru-pa ŭwaružanych ludziej uwarwalasia ŭ dom. Prosta z paścieli muž Ninny—Sakolčyk i jaje bačka Tamaš Kazna-dziej byli ŭziaty na aŭtamobil i za-wiezieni ŭ treći addzieł milicyi. Tam načalnik addziełu Krukoŭski trebawaŭ, kab zatrymanyja nieadkłađna apara-žnili zajmanuju imi kwateru, bo jana nieabchodnaja adnamu z rabotnikaŭ milicyi! Tamaša Kaznadzleja, rabotni-ka z 25-letnim pracounym stažam, i jaho ziaćia pratrymali ŭ aryščie da 7 hadziny ranicy. A kali jany pryšli, ureščie, damoŭ — usie ich rečy i mebli byli wykinyty na dwor.

Hety nalot daloka nia prypadko-wy ŭ praktycy raboty načalnika hor-milicyi Sierykowa, katory nia choča ličycca z sawieckimi zakonami. Sierykow uhawarwaje swaim paduładnym, što ŭ horadzie jon — „samy hałoŭny načalnik“. Jon nia choča hawaryć z interesantami, i jamu niawyhadna pa-dawać jakija-b tam nia byli sprawaz-dačy. U kiraŭnictwie milicyi znachod-zicca specyjalny štamp „otkazać“. I z lohkej ruki Sierykowa hety štamp stawicca na ŭsie paplery, katorych čynouniki milicyi nia ličať nawet pa-trebnym pračytać.

Niamieckaje sialanstwa pad panawańniem Hitlera. Niamieckaja hezeta ŭ Paryży „Neue Weltbime“ pa-daje cikawyja wiestki ab apozycyjnym da hitlerouškich paradkaŭ nastoi sialanstwa ŭ Niamieččynie. Pawodle he-tych wiestak, u Niamieččynie ŭ roz-nych miascowaściah adbywajucca sialanskija bunt suproć hitlerouškaha režymu, jakija palicyja zdušwaje aru-žnaj silaj.

I tak u Frydrychshof byŭ napad na kamandanta miascовой hitlerouš-skaj šturmoŭki. U Meldorfie razleple-

na adozwy z pahrozami dla nacyja-nal-socyalistaŭ. U niekatorych mias-coch wiaskowaja moładź nia choča brać učasčia ŭ pracy hitlerouškaha sajuzu moładzi. U Uncierzien sialanie wostra supročstawilisia licytacyi, ka-toraja adbylasia tolki pad achranaj celaha addziełu palicyi. U inšaj mias-cowaści sialanie pratestujuć suproć paboru rekrutaŭ u wojska i h. d.

Nielehalnaja radyjostancyja ŭ Sawietach. Serbskaja hazeta „Bal-kan“ padaje cikawuju wiestku, što apošnim časam bašawikom udalosia wykryć u Maskwie nielehalnuju rady-jostancyju, katoraja mocna pleraška-džala sawieckim radyjostancyjam, wla-ła antykamunistyčnuju prapahendu, štodnia praročyla śmierć Stalinu i za-klíkala da adradžeńnia nacyjanalnaj Rasiei.

Karajuć za słuhańnie maskouš-skich radyjoaŭdycyjaŭ. U Niamieččy-nie ŭ Bremerhafenie sud zasudziŭ džwie slamji: mužoŭ na 18 miesiacaŭ, a lchnich žonkaŭ na 15 miesiacaŭ wastrohu za toje, što jany słuhal-i aŭdycyjaŭ maskouškaha radyjo i ha-waryli inšym ab tym, što čuli praz radyjo.

Japonija ŭsio zbroicca. Niadaŭ-na ŭ Tokio adbylosia pasiedžańnie japonskaha parlamentu, na jakim mi-nistr floty admiral Nahano zajawiŭ, što Japonija imkniecca da stwareńnia najmahutniejšaj na ŭwieš Spakojny akijan wajenaj floty. Japonija pasta-nawiła za hod zbudawać wajennych karabloŭ na 50.000 ton. Aprača he-taha Japonija majecca pawialičyć swa-je wajskowyja sily ŭ Mandžurii tak, kab jany mahli supročstawicca sa-wieckaj 300.000 armii, što stać pry hranicy Mandžurii.

Альжбета — Нічога не парадзіш, су-сед! Яе час, вась ужо асяніны не за гарамі.

Язэп — Вядома, суседка, ды прывык-нуць да яе нельга.

Лявон — Сядайце, сусед, ды хваліцеся, што чуваць? (Язэп падходзіць да стала і садзіць-ца, Альжбета выходзіць у кухню).

Зьява 4-я.

Тыя-ж без Альжбеты)

Язэп — Якія там навіны, сусед; гразь гэта, ані з хаты вон. (скрабе галаву) Я бачыце, сусед, да вас... Я ўжо пачну адразу.

Лявон — А што? Мо' патрэбу якую мае-це? Дык кажыце, кажыце...

Язэп — Ды патрэба-ж такая... (скрабе галаву) Я прыйшоў, сусед, да вас, як кажучь, сватам.

Лявон — Сватам?! Ад каго-ж Язэпка, ці можна даведацца!

Язэп — Ды ад гэтага-ж... (зноў скрабе галаву) Ад гэтага-ж майго паніча, ад пана Кру-коўскага... Я надта і ахвоты ня меў, але пры-чапіўся — скардзі, ды скардзі; пагутары, кажа, са старым, бо ў мяне і паслаць тут няма каго. З дачкой, — кажа, я ладжу, ды ня ведаю, што стары думае.

Лявон — Вось які! Ну, а як вы, сусед? Што вы скажаце аб гэтым? Ды неяк сват яго, а як сусед; шчыра — каб потым у вочы мож-на было глядзецца. Ён-жа кватэруе ў вас... Вы павінны лепш знаць, што ён за чалавек? Ка-жыце сусед, кажыце, толькі шчыра!

Язэп — (цярэблячы галаву) Эг, а мне што?.. Ён прычапіўся, скардзі, ды скардзі — я і пайшоў. А хто ён? Які ён? Дык што-ж я ведаю? Адно, — паніч, ды ўсё! Гэтакіх людзей Бог іх знае, дзе іх нам разумець. Сьпіць — доўга! Есьць — смач-на! Грошы — бывае. Працы — як бачыш. Апануты — чыста, што-ж я магу больш знаць?

Гэта не вясковы, які што ўзрастае на нашых вачох.

Лявон — Ды вы ўсё-ж сусед, лепш яго ведаеце... Ну, як... Як-бы вы зрабілі на маім мейсцы? Напрыклад, дачку меўшы, ці вы адда-лі-б за яго?

Язэп — Лявонька, якая дачка! Другой-бы ён не ўзяў-бы другая-б сама не пайшла за яго. З тваей, як кажуць, відаць ладзіць. А мне што? Ён прычапіўся... (Альжбета праходзіць з кухні ў выхадныя дзьверы акрыжыўшы хусткай).

Лявон — Не пасуседзку, не пасуседз-ку Язэпка! Штось путаеш ты; відаць яго руку цягнеш? Відаць ня хочаш параіць?

Язэп — Што ты! Што ты, Лявонка! Я — шчыра. Ён прычапіўся... а я сам — ані за-што... і не падумаў-бы.

Лявон — Дык відаць ён нягодны?

Язэп — Як каму што, Лявонька! А я сам і не падумаў-бы... Ды вась, прыкладам каб і дачка, як сам кажыш... дык і не падумаў-бы. Ня нам, ня нам, Лявонька, такіх людзей! Хто іх ведае? Судзіць грэх, але цёмныя яны для нас. Розумам жывуць... хітрасьць... не мазалём Ля-вонька! Грошы, другі раз толькі мае, толькі мае, што здаецца, ды каб табе, дык нічога ча-лавеку і ня трэба было-б. А там бачыш праз тыдзень — другі і табакі няма. Разумныя яны, разумны! І на грошы ласыя, але трымаць ня ўмеюць. Лёгка прыходзяць, лёгка і выходзяць... Не мазалём, Лявонька, не мазалём здабытыя! Потам не змочаны, затое і ня трымаюцца.

Лявон — Ён мусіць, суседзька, і п'е доб-ра?... І ад картаў не ўцякае?

Язэп — Бывае, усё бывае, Лявонька! А на грошы ласы. Вось, як кажуць, прычапіў-ся да мяне — ідзі, ды ідзі... Дык я кажу, — а што-ж казаць маю? Ты, кажа, даведайся пе-радусім, як з пасагам, ці адразу дадуць? Бо мне, кажа, надта грошы патрэбны. Кажа, да-ведайся колькі дадуць... І ён хоча каб цяпер,

Лявонька... адразу... На'т да шлюбу, хоць па-лавіну.

Дык вась я сваё сказаў... Ня гневайся, Ля-вонька, а там, як хочыш... а мне што? Ён пры-чапіўся... (уходзіць Альжбета).

Зьява 5-я.

Тыя-ж і Альжбета

Лявон — Во матка, во! Паслухай што чалавек кажа! Прэ зяця твайго кажа, пра зяця! Альжбета — А што там такое? Праз якога зяця?

Лявон — А во паслухай, сама паслухай! Пра вашага Крука справа ідзе. І п'е, і карты любіць... Свага прыслаў, прыслаў, каб пра па-саг даведаўся. Во, матка! Казаў-жа я табе! Са-мо ўжо вылазіць наверх... грошы яму трэба, грошы!... і то яшчэ як — да вясельля; во ча-лавека прыслаў.

Язэп — Я-што ж? Мне ўсё роўна... Я-б сам і не падумаў-бы... але ён прычапіўся.

Альжбета — (да Лявона, вынімаючы гу-стку з плічэй) Дык, як ён вас выправіў? Чаго ён вас выправіў?

Язэп — А паляруш яго ведае! Прыча-піўся, як кажучь, у сваты... Дапытацца пра па-саг і ўсё другое.

Альжбета — Дык чаго ж вы нагава-рылі тут? Прыйшлі ў сваты, а самі гаворыце рэзнае на яго? Мо' вас Пятрусь Янкаў напасіў?

Язэп — Што вы кажаце, суседка?... Каб я ды што благое? Не, не, суседка! Я толькі праўду, — як мы суседзі і ў вочы прыдзецца глядзецца... Мне што? Пытае вась Лявон, які ён чалавек? ці п'е? ці любіць карты?... Ну і ўсё другое, як вядзецца... Я і расказаў усю праўду, бо за гэта, як мы суседзі і ў вочы прыдзецца глядзецца... а мне што? І не прасіў мяне ніхто, ні Пятрусь, ні Міхась, толькі ён прычапіўся — ідзі, ды ідзі — я і пайшоў... а вы, калі што

Piśmy z wioski

Kara.

Rasła, Wialejskaha paw. Užo budzie para miesiacaŭ tamu nazad, jak adbyŭsia sud nad tymi, što u kancy minulaŭ hodu rabili awantury na bielaruskim pradaŭleŭni ŭ Rośle. Awanturnikaŭ sud zasudziŭ na 6 miesiacaŭ astrohu. Heta chaj budzie nawučkaj dla druhich niahodnikaŭ, što padrywajuć kulturna-aświetnuju pracu na wioscy.

Bielaruskaja moładź! nie pałochajsia roznymi pieraškodami, ale i dalej pracuj achwiarna dla dobra swajho narodu. Usiakija werožyja siły pieramożam arhanizawanaŭ pracaj. Ras.

Baračba za rodnuju školu.

Litoŭcy, Dziśnienskaha paw. Sioletni hod, jak wiedajem, paświačany baračbie bielarusaŭ za rodnuju školu. Školnaja akcyja užo abchapiła ŭsie bielarusaŭ u Połšcy, a ŭ niekatorych wioskach jana adbiłasia hułkim recham. Bielaruskija sialanie užo dobra zrazumieli značėnne rodnoj školy i dzieła hetaha družna wystupajuć z damahaniem dla swiech dziełak bielaruskaj školy.

U prošłym numary „Bieł. Krynicy“ čytali my wiestku ab tym, jak u wioscy Zapolle, Karelickaj wolaści, Nawahradzskaha pawietu, sialanie pierastali pasyłać dziełak ŭ pačatkawuju polskuju školu i damahajuca školy bielaruskaj. Woś-ža i ja padaju padobnuju wiestku, što i ŭ nas sialanie nie pasyłać swiech dziełak u polskuju školu, damahajuca bielaruskaj školy. Našyja sialanie pasyłali užo specyjalnuju delehacyju da školnaha inspektara z prošaj, kab jon adčyniŭ nam bielaruskuju školu, bo treba wiedać, što ŭ wioscy Litoŭcy isnawała aŭ da 1933-34 hodu bielaruskaja škola. Ale na niaščėscie školny budynak, u jakim mieściłasia bielaruskaja škola, zhareŭ. U nowym školnym budynku ad taho času pierastali wučyć pabielaruskaj, a pačali wučyć tolki papolsku. Zrazumiela, što z takaj źmienaj sialanie nia mohuć pahadziacca i stojka damahajuca rodnoj školy, składajuć na jaje školnym uładam adpawiednyja deklaracyi. Sialanie bielarusy! Bołš wieri ŭ swaje siły, a napeŭna našyja damahani spoiłacca.

Padarožny

Bielaruskaja šwiedamašć i chutaryzacyja.

Pašycy, Ščuŭnskaha paw. U nas usie bielarusy — kataliki i prawasłaŭnyja. Nia usie adnak jość na-

cyjanalna šwiedamymi, niekatoryja čurajuca rodnoj mowy i saromiacca ŭsiah bielaruskaha. Bielaruskaja šwiedamašć z kožnym dnjom štoraz šyrejšaj chwalaj abymaje našaje sialanstwo. Mnohija užo z wielikim začikaŭleŭniem čytajuć swaju rodnuju hazetu „Bieł. Krynicu“, sočėy za prajawami bielaruskaha adradženskaha ruchu. Jość užo nawat i takija, što chočuć załažyć hurtok Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury, jaki byŭ-by našym aśiarodkam bielaruskaj kulturna-aświetnaj pracy. Heny hurtok jość nadta patrebn, bo ŭ nas nijakaj bielaruskaj arhanizacyi nia ma, a šwiedomaja moładź prahnje pracawać dla dobra bielaruskaha narodu. Častka našaje moładzi jaščė bludzić u ciemry — pje harelku, hraje ŭ karty. Dzieła hetaha woś pieršaj zadačaj bielaruskaha hurtka bylo-by aświedzić henuju ciomnuju moładź i pakazać im darohu da praŭdy i sprawiadliwaści.

Daj Boža, kab žadaŭnie našych šwiedamych bielarusaŭ załažyć hurtok Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury.

Čiapier u nas u źwiazku z prawiadzenaj kamasacyi na niekatoryja sialanie musiać pieraciławać swaje budynki z wioski na swaje chutary. Hetaja pierabudoŭka žaŭlaŭacca ŭ čiapierašni kryzysny čas dla našych haspaderoŭ zapraŭdy wielikim clažaram. Dy ci budzie lepš na hetych chutaroch? A pakulšto mnohim dawiadziecca zaznać jaščė bołšaha hora. Cik.

Bielaruskaja moładź i polskaja.

Kie mian y. My, moładź wakolicy Kie mian y, horača prymajem da serca adozwy i kličy bielaruskaha adradženskaha ruchu, jaki, jak bačym, z kožnym dnjom raščie i mahutnieje. Našaja moładź idzie na supracoiłnictwa z radykalnaj polskaj moładzi, katoraje pryznaje Bielaru sam prawy na zamastojnaŭ žyćcio. Nie solidaryzujuca jana z t. zw. endecyjaj, jakaja nie ŭwažaŭe Bielaru za narod i biespatrebn choča nam zaščapic škodny dla nas antysemitizm. Moładź našaja ŭsiemi siłami supracoiłnajecca škodnaj i demaholichnaj rabocie endecyi. Adkidaŭe našaja moładź niahodnuju aħitacyju i biarecca za bielaruskuju adradženskaju pracu.

Nam treba arhanizawacca ŭ swaje bielaruskija arhanizacyi. Arhanizawana lahčej pracawać.

My prawinny imknucca, kab u našaj Bačkaŭščynie najlepš žyłosia pracoiłnym ludziom, katoryja čiapier hnuć swaje špiny pod roznaŭa rodu clažarami. Son č y k.

U niaździełu dnia 24.V.1936 hodu, u zak Bielaruskaha Instytutu Hasp. i Kultury pry Zawalnoj wul. 1—1 budzie pračytana nawukowa-papularnaja publičnaŭa lekcyja na temu:

„Kopnyja sudy na Bielarusi“

(1. Nazoŭ i pachodžaŭnie Kopnych sudoŭ, 2. Skład Kopnych sudoŭ i ich kompetencyja, 3. Procedura prađ Kopnymi sudami, 4. Pryhawary Kopnych sudoŭ i ich padzieli, 5. Ahulnyja wysnauki i charakterystyka Kopnych sudoŭ).

Lekcyju budzie čytać adwakat M. Škialonak.

Pačatak roŭna a hadzinie 19-aj. Uchod wolny i biaspłatny.

Urad Wilenskaha Adzielu Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury.

„Рэвізор“

у Роставе над Доном.

Гоголеўскаму Рэвізору мінула сто гадоў. У Пецябурзе быў ён пастаўлены на сцэне ў пачатку траўня 1836 г., у Маскве была ягоная прэм'ера мясяцам пазьней. Поўных дванаццаць гадоў аднак мусіла мінуць, пакуль бясмертная расейская камедыя дасталася на правінцыю. І нават тады ня быў гэта трыўмфальны паход, але хутчэй — дарога цяпінняў. Хронікер (справядца) першага прадстаўлення ў Роставе над Доном падае аб гэтым наступнае:

Ростаўскі гараднічы, Іван Гаўрылавіч Загура-Залороўскі, прыйшоў у тэатр у поўным парадным уніформе. Як толькі ён заняў сваё месца ў першым радзе, спэцыяльна на гэты вечар прыведзеная палкавая аркестра зайграла вясёлы марш і занавеса паднялася ўверх.

Адразу пры першых словах п'есы гараднічы шчыраваней быццам рак. Двойное прозьвішча Гоголеўскага гараднічага, Сквознік-Дмуханойскі, выклікала ў прысутных пужлівыя на яго погляды. Пужліва пераглядаліся прыказчыкі і купцы з сярэдніх радоў паркету. Прыказчыкі-ж і маламяшчане ў задніх радках насмешліва хіхталі.

Загура-Залороўскі трымаўся да канца другога акту. Калі аднак Сквознік-Дмуханойскі сказаў: „Калі й былі якія-небудзь узяткі, дык зусім нязначныя: якаясь дробязь на стол, матарыял на касцюм. Што-ж датыча унтрафіцэрскай удавы, якую я быццам прывезу ў высьцебэць, дык гэта напасць, ей-богу напасць...“ — пры гэтых словах падняўся раззлошчаны Ростаўскі гараднічы і адным скокам быў ужо на сцэне — і цяпер, вока ў вока, стаялі насупроць сябе прад публікай два гараднічыя.

Сярод публікі паўстала паніка. Чыноўнікі й купцы кінуліся наўцёкі. У гэты-ж час Загура-Залороўскі роў:

„У Сібір сашлю я вас, лодары! Высьмейваць начальства? Падца сяду акалодачнага! Зараз-жа адвясці ў акалодак!“

Хлестакоў і Сквознік-Дмуханойскі збляднелі пад грымам, ад-

ступілі прад раззлошчанай ўладай і шапталі прыдаўленым голасам:

„Успокойцеся, Вашэ Прэвосходзітельство...“

Кулак гараднічага прыбліжаўся ўжо да каўняра артыста Дарашэнкі, які йграў ролю Сквознік-Дмуханойскага, двух акалодачных сьпешна падыходзіла да сцэны, каб адвесці праступнікаў, суматоха паміж публікай сталася такая, што й апісаць трудна. У гэты час Дарашэнка вынеў цензураваны экзэмпляр п'есы і паказаў гараднічаму, які аднак моцна крычэў:

„Выключана, каб гэткае высьмейваньне начальства магло быць дапушчана прад слухачамі!... Іграйце нешта іншае, якую-небудзь шляхотную трагэдыю!“

„Але гэта немагчыма“, запэўніваў Дарашэнка.

У міжчасе да сцэны праціснуліся акалодачныя.

У гэты-ж мамэнт на сцэну ўзыйшла новая асоба: дырэктар тэатральнай трупы з Таганрогу, эмэрытаваны палкоўнік Зэльльнэр, ведамы з непаўстрыманасьці свайго характару. Грамавым голасам узехаў ён на гараднічага:

Вы скончаны с... с...! Я Вас заскаржу ў Пецябургу! Я вас зраблю адказным за гэты скандал!“

„Пабачым! Акалодачныя, адвядзецце іх!“

„Вы гэта адпакутуеце! Ці вы ня ведаеце, што аўтар гэтае камедыі ёсьць высока-пастаўленай асобай? Што ён мае генэральскую годнасьць і што выходзіць з царскае сям'і?“

Гэты лоўкі падыход заняў гараднічаму дух і выратаваў сытуацыю. Гараднічы змяшався. Разам з сваімі акалодачнымі ён уцёк з тэатру пад высьвістваньне і выклікваньне купецкіх прыказчыкаў і маламяшчан.

Але заля была ўжо пустая. Чыноўнікі й купцы зніклі у страху, што гараднічы можа над імі мсьціцца за свой канфуз.

У той самы дзень пісаў Гоголь Данілеўскаму: „Ты даведаешся аб маіх ўражаньнях аб даўна пакіненым мясцох... Пачуцьцё нявытлумачальнага суму бліжэй да нас, чым што-небудзь іншае.“

„Prager Presse“ А. Домонтовіч.

якое, дык выбачце... — Я сам і не падумаў-бы: бо ведама, як мы суседзі...

Альжбета — Дык што прыйшлі, за гэта дзякуй! Але каб вы, як належыць, а то разьвялі нейкую нябыліцу: пра гарэлку, пра карты, пра пасяг.

Язэп — Вось, вось, суседка, і аб пасяг казаў... Казаў, ўсё казаў! Вось і ў Лявона спытайся, далібог казаў! Бо ён, як прычапіўся — ідзі, ды ідзі, — дык я і кажу, — а што-ж казаць маю? Дык ён і кажа, ты даведайся, перадусім, як з пасягам.

Лявон — Дзякую, Язэпка, дзякую! (да Альжбеты) А ты, матка, маўчы чаго прычапілася да чалавека? Шкода, што праўду сказаў (уставіў за сталам, за ім падымаецца і Язэп) Маўчы, кажу табе! Ня быць гэтаму, пакуль я жыў. (да Язэпа) А ты, суседзька, так і скажы гэтаму Круку — пакуль я жыў, сьвет ён убачыць, а ня мае грошы!

Альжбета — Стары, што ты здурнеў, ці што? Хоць-бы ў дачкі запытайся.

Лявон — Ня быць гэтаму, кажу табе! (да Язэпа) Так і скажы яму, каб і ня важыўся! На'т на парог яго ня пушчу! Бо'льш і гутаркі няма! А табе, суседзька, за шчырасць дзякую, хоць і ня думаў, што ты ад гэткага валацугі сватам пойдзеш у маю хату. — Не спадзяваўся! А яму так і скажы. (абурана выходзіць у валацугі да сватаў).

Альжбета — (бегучы за ім) Лявон, Лявон, пастой! Куды ты?

Зьява 6-я.

Язэп адзін.

Язэп — (стаіць сярод шатэ і скрабе пачынаючы) Вось табе і сваты!... Казаў-жа я сабе,—

Язэп, Язэп... кінь гэту справу! Не тваіх зубоў гарэ! Чорт ведае хто, чорт ведае адкуль... Як ты яму сват? А тут — суседзі. У вочы глядзець трэба... Як скрывіць душой (вадмухаецца) Думаў на лепшае, думаў і яго паслухаць, і ім у гадзіць — так і сказаў усё, як ёсьць... шчыра сказаў. А яны сабе, думаю, няхай робяць, як хочучы. Ды ўгадзі! На табе—і адзін лас, і другі лас! А што таму сказаць? (скрабе галаву) Зрэшта, што-ж? А мне што? Яны сабе разьбірайся, як хаця! Так і скажу, як было!

Зьява 7-я.

Язэп і Альжбета.

Альжбета (убіваючы ў хату) Суседзька, а куды-ж ты ўжо?

Язэп — Да хаты, да хаты, суседка. Выбачце, нарабіў тут вам непрыемнасьці.

Альжбета — Суседзька, ідзіце да хаты, ды скажыце пану Крукоўскаму, што Верачка просіць яго, каб ён прыйшоў да нас! Ён мо'баіцца старога? Дык хай не баіцца... Як бачыце, яго няма і пэўна няхутка прыйдзе. Толькі, каб хутка, хутка прыйшоў!

Язэп — Добра, добра, суседка! І я гэта думаў. Скажу, будзьце спакойны. Заставайцеся шчасліва! Данас у госьці! (выходзіць).

Зьява 8-я.

Альжбета і Верачка

Верачка — (уходзіць) Вось і я... сукенка ўжо гатова. Аб чым ты так задумалася, мама? І куды гэта тата пайшоў? Нейкі дзіўны. Я спаткаўшыся запыталася куды ён? А ён каб слова, як-бы і не спасьцарог мяне.

Пайшоў і пайшоў уздоўж вёскі. Падумаць, што ў карчму, але ён туды рэдка ходзіць.

Альжбета — Сяньня пэўна зайдзе!

Верачка — Чаму?

Альжбета — Вось бачыш, дачушка, пан Крукоўскі, Язэпа сватам быў прыслаўшы.

Верачка — Так!

Альжбета — Дык вось, як даведаўся наш стары, дык ані туды тое. І прыступу да яго няма. — Пакуль я жыў, кажа, ня быць гэтаму... На'т, каб і сьлед яго ў мае хаце ня быў!... і сам з хаты выйшаў.

Пэўна цяпер зап'е? Бо ён гэтак трымаецца год, два ані ў рот гарэлкі, але як што не памысна — тады трэ, чатыры дні і не чакай!

Верачка — Дык, як-жа гэта тата яму адказаў? Адказаў, на'т у мяне не запытаўшыся.

Альжбета — Цяпер лепш і не ўспамінай аб гэтым. Хіба ведаеш, які наш стары?

Верачка — Як-жа мне быць цяпер? Што вы нарабілі? (плачучы валацуга ў сваім пакоі).

Альжбета — (ідучы за ёю) Дачушка, кінь плакаць! Што ты? Што ты? Ці-ж і на мяне? (нейкі час сцэна пустая, потым выходзіць Альжбета).

Кожны беларускі гаспадар-земляроб чытае адзіны беларускі гаспадарскі часопіс

„САМАПОМАЧ“

Часопіс выходзіць рэгулярна што месяц, зьмяшчае ў сабе ўсякія гаспадарскія рады, весткі і каштуе з перасылкай на год толькі 3 зл. на паўгоду 1,75 „

Адрас рэдакцыі: Вільня, Палацкая вул. 9—4.